

ДОКТРИНА СІМЕЙНОГО ПРАВА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
підготовки доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Силабус підготовлено: к.ю.н., доцента Менджул Марія Василівна

Інформація про викладача та контакти: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/cat/flaw-urcivil/staff>

Електронна пошта: marija.mendzhul@uzhnu.edu.ua

Консультації по курсу відбуваються згідно графіку, який затверджується на кафедрі цивільного права та процесу.

Силабус затверджено на засіданні кафедри цивільного права та процесу 25 серпня 2020 року (протокол № 1).

Тривалість курсу 180 год. Обсяг курсу 72 години аудиторних занять. З них 42 годин лекцій, 30 практичних занять та 108 годин самостійної роботи

Форма поточного контролю: виконання есе, наукових статей, самостійної роботи

Форма підсумкового контролю: залік, іспит.

Коротка анотація курсу Дисципліна «Доктрина сімейного права» є вибірковою дисципліною зі спеціальності Право 081 для освітньої програми з підготовки доктора філософії, яка викладається в 1 та 2 семестрах в обсязі 6-х кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Інформація про курс. Сімейний кодекс України містить значну кількість норм, що регулюють відносини, які раніше не входили до сфери дії сімейного права, наприклад, договірні засади регулювання сімейних відносин, заручини, режим окремого проживання подружжя, особисті немайнові права та обов'язки родичів тощо. При цьому удосконалення правового регулювання сімейних відносин в Україні повинно відбуватися із врахуванням європейських стандартів. Водночас процес реформування сімейного законодавства буде ефективним за умови проведення ґрунтовних наукових досліджень основних інститутів сімейного права, а також проблем в сфері здійснення та захисту сімейних прав. У зв'язку з цим, до освітньо-професійної програми підготовки докторів філософії спеціальності «Право» включено дисципліну «Доктрина сімейного права».

Загальний опис курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є наукові погляди в сфері правового регулювання відносин між членами сім'ї, а також особами, які пов'язані сімейними правовідносинами, в тому числі відносини, які виникають: при укладенні та розірванні шлюбу, здійсненні особистих немайнових та майнових прав подружжя, батьків, дітей та інших членів сім'ї, влаштуванні дітей, позбавлених батьківського піклування тощо.

Метою навчальної дисципліни «Доктрина сімейного права» є: опанування аспірантами методології наукових досліджень в сфері сімейного права, формування системи знань з доктрини сімейного права України; акцентування уваги аспірантів на складних теоретичних

та практичних проблемах сімейних правовідносин; на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у аспірантів.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми повинні бути отримані такі **програвні результати навчання:**

1. Здатність до системного мислення, набуття нових знань та використання їх у власних наукових дослідженнях, а також у професійній практиці (ПР-1);
2. Вміння формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, робити аналітичні прогнози розвитку сімейного права в Україні та в зарубіжних країнах (ПР-4);
3. Вміння вести дискусії на наукову проблематику із науковою спільнотою в сфері сімейного права, в тому числі і на міжнародному рівні, демонструючи широкий науковий світогляд та креативність (ПР-5);
4. Вміння збирати, обробляти та аналізувати джерельну базу для проведення дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загально цивілізаційного процесу (ПР-6);
5. Вміння встановлювати наукову цінність джерел, використовуючи відповідні критерії та стандарти шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами, визначеними завданнями дослідження та з позицій доктрини верховенства права (ПР-7);
6. Вміння ініціювати, організувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань у сфері сімейного права (ПР-10);
7. Прагнення до співпраці у науковій діяльності, беручи участь у формуванні команди дослідників для вирішення наперед поставленої задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій) (ПР-11);
8. Вміння формувати комунікаційні стратегії та взаємодіяти з науковою спільнотою та громадськістю у відповідній галузі наукової, професійної та педагогічної діяльності(ПР-12);
9. Вміння кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у аналогічних закордонних(ПР-13);
10. Вміння використовувати профільні знання для логічних основ побудови наукової діяльності, з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу власного наукового дослідження, мету і значення для розвитку інших галузей науки (ПР-15);
11. Започаткування та проведення комплексних досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань(ПР-16).

За результатами навчання аспіранти мають здобути такі **фахові компетентності:**

- Здатність визначати наукову проблему, ставити наукові задачі та формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми у сфері сімейного права (ФК-1).
- Здатність збирати, опрацьовувати та аналізувати правові джерела (нормативні акти, доктринальні джерела, судову практики), що регулюють сімейні відносини, у процесі дослідницької та інноваційної діяльності (ФК-2).
- Здатність осмислювати та аналітично оцінювати складні наукові правові проблеми, а також розв'язувати задачі, що потребують міждисциплінарних підходів (ФК-3).
- Здатність до опрацювання та аналізу інформації для правового дослідження проблем сімейного права та готовність до її використання (ФК-4).
- Здатність формулювати та викладати правові обґрунтування та висновки, пропозиції, рекомендації, а також готовність здійснювати презентацію таких матеріалів (ФК-7).
- Здатність здійснювати аналіз правничого тексту та законодавчих актів, проводити їх експертизу, визначати тенденції розвитку діючого сімейного законодавства (ФК-8).

- Спроможність до ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах (ФК-9).
- Здатність до підготовки наукового дослідження проблеми у сфері сімейного права або статті у фахове видання (ФК-10).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Рекомендована література
1	Поняття та значення доктрини сімейного права	<ul style="list-style-type: none"> - Доктрина приватного права України / Н. С. Кузнецова, Є. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін.; за заг. ред. Н. С. Кузнецової. Харків: Право, 2013. - Т.3 - 760 с. - Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с. - Mendzhul M. V. Problems of Reforming Ukrainian Family Law in the Context of European Integration and Recodification of the Civil Code of Ukraine. Juridical sciences and their role in the formation of legal culture of a modern person: collective monograph / A. A. Blinova, R. E. Ennan, K. M. Hlynyanaya, O. M. Ivanchenko, etc. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. P. 176–194.
2	Формування доктрини сімейного права	<ul style="list-style-type: none"> - Боднар Т. Сімейне право в системі права України. Приватне право. 2013. № 1. С. 129–134. - Красицька Л. В. Співвідношення сімейного та цивільного права. Спогади про Людину, Вченого, Цивіліста-епоху (до 85-річчя від Дня народження академіка Ярослави Миколаївни Шевченко) / за заг. ред. Р.О. Стефанчука. Київ: АртЕк, 2017. С. 176–186. - Жилінкова І. Сімейне право: галузевий суверенітет чи десуверенізація? Вісник Академії правових наук України. 2001. №3(26). С. 146–156.
3	Проблема визначення джерел сімейного права	<ul style="list-style-type: none"> - Сімейний кодекс України від 10.01.2002 року № 2947-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 21–22. Ст. 135. - Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356. - Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_425. - Головкін О.В. Звичай як джерело сімейного права: історія та сучасність. Часопис Київського університету права. 2014. № 1. С. 159–163.
4	Наукові концепції щодо сімейних правовідносин та їх суб'єктів	<ul style="list-style-type: none"> - Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с. - Красицька Л. В. Правові наслідки добросовісної поведінки в сімейних правовідносинах // Актуальні проблеми приватного права: матеріали XVII наук.-практ.конф., присвяч. 97-й річниці з дня народження д.-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В.П. Маслова (Харків, 22 лютого 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 71–75. - Менджул М. В. Принцип справедливості в правовому регулюванні сімейних відносин в Україні (окремі аспекти) // Закарпатські правові читання: матеріали ІХ міжнародн. наук.-практ. конференції (м. Ужгород, 20–22 квітня 2017 р.) / за заг. ред. В.І. Смоланки, О.Я. Рогача, Я.В. Лазура. Ужгород, 2017. Т. 1. С. 271–276.
5	Теоретичні та практичні проблеми договірної регулювання сімейних відносин	<ul style="list-style-type: none"> - Липець Л. В. Врегулювання шлюбних та подібних відносин законом та договором : автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2009. 20 с. - Радченко Л. Шлюбний договір в іноземних правопорядках: окремі засади правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 9. С. 38–41. - Shoshana Amyra Grossbard, Bertrand Lemennicier. Marriage contracts and the law-and-economics of marriage: An Austrian perspective. Journal of Socio-Economics. December 1999. 28(6):665-690.
6	Поняття та порядок укладення шлюбу в доктрині сімейного права	<ul style="list-style-type: none"> - Шимон С. І. Правова природа шлюбу за сімейним кодексом України. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. 28. С. 151–158. - Менджул М. В. Принцип рівності та право на шлюб. Конституційно-правові академічні студії. 2019. № 1. С. 15–20. - Plurality and Diversity of Family Relations in Europe / Katharina Boele-Woelki, Dieter Martiny. 2019. 388 p.
7	Особисті немайнові та	<ul style="list-style-type: none"> - Конвенція про стягнення аліментів за кордоном від 20.06.1956.

	майнові правовідносини подружжя в доктрині сімейного права та судовій практиці	<p>URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_425</p> <p>- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням приватного підприємства „ІКІО“ щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 61 Сімейного кодексу України № 1-8/2012 від 19 вересня 2012 року. Офіційний Вісник України. 2012. № 75. Ст. 3038.</p> <p>- Principles of European family law regarding divorce and maintenance between former spouses. URL: http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-English.pdf</p> <p>- Katharina Boele-Woelki, Frédérique Ferrand, Cristina González-Beilfuss, Maarit Jänterä-Jareborg, Nigel Lowe, Dieter Martiny, Velina Todorova. Principles of European Family Law Regarding Property, Maintenance and Succession Rights of Couples in de facto Unions. 2019. 282 p.</p> <p>- Левківський Б. К. Особисті немайнові права та обов'язки членів сім'ї : дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Київ, 2004. 198 с.</p>
8	Недійсність шлюбу: проблеми теорії та практики	<p>- Герасимчук Лідія. Недійсність шлюбу за сімейним законодавством України та застосовність норм міжнародного приватного права. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 4. С. 22-27.</p> <p>- Сидоренко Д. І. Недійсність шлюбу в сімейному праві : автореф. дисерт. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Хмельницький, 2019. 18 с.</p>
9	Наукові концепції щодо правового регулювання припинення шлюбу	<p>- Конвенція про визнання розлучень та рішень про роздільне проживання подружжя від 01.06.1970. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_925</p> <p>- Войтенко Т. В. Зміна статі як підстава припинення шлюбу. Науковий вісник публічного та приватного права. 2015. Вип. 2. С. 20–25.</p> <p>- Сафончик О. І. Немайнові права і обов'язки у випадку припинення шлюбу. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. Одеса: Юрид. літ., 2005. Вип. 25. С. 278–283.</p>
10	Визначення походження дітей: теоретичні та практичні проблеми	<p>- Конвенція про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей від 19.10.1996. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/973_002</p> <p>- Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.</p>
11	Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків та дітей: наукові концепції та проблеми судової практики	<p>- Principles of european family law regarding parental responsibilities. URL: http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Principles-PR-English.pdf</p> <p>- Ватрас В.А. Батьки та діти як суб'єкти сімейних правовідносин. Університетські наукові записки. 2008. № 4 (28). С. 145-150.</p> <p>- Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.</p>
12	Теоретичні та практичні проблеми правовідносин інших членів сім'ї та родичів	<p>- Афанасьєва Л. В. Аліментні правовідносини в Україні : монографія. Луганськ, 2006. 222 с.</p> <p>- Менджул М. В. Виконання обов'язку по утриманню інших членів сім'ї та родичів в Україні // Від громадянського суспільства – до правової держави: матеріали Х міжнародної наукової Internet-конференції студентів та молодих вчених (м. Харків, 25 квітня 2014 р.) / ХНУ імені В.Н. Каразіна. Харків, 2014 С. 217–221. URL: http://www-jurfak.univer.kharkov.ua/20132014news/Enet_konf_25_04_14.PDF</p>
13	Поняття та значення усиновлення в доктрині сімейного права	<p>- Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремого положення частини другої статті 211 Сімейного кодексу України (справа про різницю у віці між усиновлювачем та дитиною) № 3-рп/2009 від 03.02.2009 року. Офіційний Вісник України. 2009. № 11. Ст. 341.</p> <p>- Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей: Постанова КМУ від 08.10.2008 № 905. URL:</p>

		<p>https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-2008-%D0%BF</p> <p>- Мельник О. В. Особисті немайнові права дитини при усиновленні за законодавством України та окремих зарубіжних країн : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Одеса, 2016. 237 с.</p>
14	Теоретичні та практичні проблеми опіки та піклування	<p>- Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_327</p> <p>- Кройтор В. А. Форми влаштування дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування. Порівняльно-аналітичне право. 2018. № 5. С. 122–127.</p>
15	Патронат над дітьми в доктрині сімейного права	<p>- Борисова В. І. До питання про форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за сімейним законодавством України. Проблеми законності. 2009. Вип. 100. С. 123–133.</p> <p>- Романюк У. В. Патронат як форма влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Хмельницький, 2018. 18 с.</p>
16	Прийомна сім'я. Дитячий будинок сімейного типу	<p>- Лешанич Л. В. Правове регулювання квазісімейної форми виховання дітей : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Київ, 2015. 18 с.</p> <p>- Падун Є. В. Інститут прийомного виховання у сімейному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2017. 19 с.</p> <p>- Черновалюк Ю. Ю. Реалізація права на сім'ю шляхом створення дитячих будинків сімейного типу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2010. 20 с.</p>
17	Сімейні правовідносини з іноземним елементом: теоретичні та практичні проблеми	<p>- Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.</p> <p>- Сімейне право: підручник / за заг. ред. В.І.Борисової, І.В.Жилінкової; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 320 с.</p>
18	Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання укладення та припинення шлюбу з іноземним елементом	<p>- Менджул М. В. Порядок розірвання шлюбу з іноземними громадянами в Україні: окремі аспекти // Закарпатські правові читання: матеріали VI міжнародн. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 25–27 квітня 2014 р.) / М-во освіти і науки України, УжНУ. Ужгород, 2014. Т. 2. С. 112–117.</p> <p>- Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.</p>
19	Колізійні питання усиновлення	<p>- Березовська К. І. Правове регулювання відносин усиновлення з іноземним елементом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. Одеса, 2019. 22 с.</p> <p>- Менджул М. В. Порядок усиновлення іноземцями дитини, яка є громадянином України: окремі проблеми. Порівняльно-аналітичне право. 2014. № 1. С. 91–94.</p>
20	Колізійні питання опіки і піклування	<p>- Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми від 20.05.1980. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_327</p> <p>- Сімейне право України : підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ: Знання, 2015. 375 с.</p>

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота може бути виконана у формі запропонованій аспірантом за погодженням із викладачем.

Орієнтовні завдання для самостійної роботи:

Орієнтовне завдання	Програмні результати та фахові компетентності
1. Здійсніть оглядовий аналіз докторських та кандидатських дисертацій, захищених з проблем сімейного права за період останніх п'яти років. Результат оформіть у вигляді доповіді для публічного виступу.	Програмні результати: 1, 6, 7, 10, 15 Фахові компетентності: ФК-2, ФК-3, ФК-4, ФК-9
2. Проаналізуйте наукові праці з сімейного права за останні десять років у зарубіжній державі (обирається одна зарубіжна держава і узгоджується вибір з викладачем) та здійсніть їх оглядовий аналіз. Результат оформіть у вигляді доповіді для публічного виступу.	Програмні результати: 1, 5, 6, 10, 12 Фахові компетентності: ФК-2, ФК-3, ФК-4, ФК-9
3. Проаналізуйте та опишіть проблемні аспекти розгляду сімейних спорів в Україні (необхідно здійснити аналіз не менше 30 судових рішень по певній категорії справ, наприклад, розірвання шлюбу, визнання шлюбу недійсним, стягнення аліментів тощо). Результат оформіть у вигляді презентації.	Програмні результати: 1, 6, 11, 15, 16 Фахові компетентності: ФК-1, ФК-2, ФК-7
4. Дослідіть та опишіть проблемні аспекти укладення сімейно-правових договорів (на основі аналізу судової практики). Результат оформіть у вигляді презентації.	Програмні результати: 1, 6, 7, 11, 12 Фахові компетентності: ФК-1, ФК-4, ФК-7
5. Проаналізуйте міжнародні договори та конвенції у сфері регулювання сімейних відносин. Ппишіть, які конвенції та договори необхідно ще ратифікувати Україні. Здійсніть прогноз розвитку сімейного законодавства в Україні з врахуванням міжнародних стандартів.	Програмні результати: 4, 5, 12, 15, 16 Фахові компетентності: ФК-1, ФК-4, ФК-8
6. Проаналізуйте та опишіть позицію ЄСПЛ щодо захисту права на сім'ю. Результат оформіть у вигляді наукової статті.	Програмні результати: 1, 6, 13, 15, 16 Фахові компетентності: ФК-1, ФК-3, ФК-4, ФК-10
7. Проаналізуйте допустимість обмеження сімейних прав при надзвичайних умовах (наприклад, пандемії, надзвичайного стану, військових дій тощо). Результат оформіть у вигляді наукової статті.	Програмні результати: 1, 11, 13, 15, 16 Фахові компетентності: ФК-1, ФК-3, ФК-4, ФК-10

Критерії оцінювання знань

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здійснюється за **100-бальною системою**.

При цьому аспірант може отримати:

- **30 балів** за виконання практичних занять (при цьому оцінюється можливість вести наукову дискусію, критично аналізувати сімейне законодавство, судову практику та наукові положення доктрини сімейного права).
- **40 балів** за виконання завдань для самостійної роботи (аспірант має виконати 4 завдання на вибір (орієнтовані завдання наведені вище), які оцінюються до 10 балів),
- **30 балів** за поточний контроль у вигляді письмової роботи (наукової статті, есе).

У випадку отримання протягом семестру менше 60 балів, аспірант не допускається до підсумкового контролю, який проводиться у вигляді усного опитування.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за такою шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Орієнтовні питання підсумкового контролю:

1. Диспозитивний та імперативний методи регулювання в сімейному праві.
2. Принцип державної охорони сім'ї, дитинства, материнства і батьківства.
3. Принцип рівності учасників сімейних відносин.
4. Принцип обмеженого характеру правового регулювання сімейних відносин.
5. Принцип недопустимості державного або будь-якого іншого втручання в сімейне життя.
6. Принцип договірної регулювання сімейних відносин.
7. Принцип пріоритету сімейного виховання.
8. Принцип пріоритету урахуванням інтересів дитини, непрацездатних членів сім'ї.
9. Принцип гарантування судового захисту прав кожному учаснику сімейних відносин.
10. Принцип справедливості у регулюванні сімейних відносин.
11. Принципи добросовісності та розумності у регулюванні сімейних відносин.
12. Регулювання сімейних відносин відповідно до моральних засад суспільства.
13. Міжнародні договори України в системі сімейного законодавства.
14. Переваги та межі договірної регулювання сімейних відносин.
15. Звичай як джерело сімейного права в Україні.

16. Соціальні регулятори сімейних відносин (традиції, положення канонічного права, моральні засади суспільства).
17. Рішення ЄСПЛ як джерело сімейного права.
18. Межі здійснення сімейних прав.
19. Самозахист сімейних прав.
20. Позовна давність у сімейному праві України та країнах ЄС.
21. Історичні форми сім'ї та шлюбу.
22. Особливості розвитку сімейного права Лівобережної та Правобережної України в дорадянський період.
23. Історичний розвиток законодавства про шлюб і сім'ю в радянський період.
24. Кодекс про шлюб та сім'ю УРСР 1969 року як один з важливих етапів становлення сімейного законодавства України.
25. Розвиток сімейного законодавства в незалежній Україні.
26. Правове значення свояцтва, кровного споріднення.
27. Право на шлюб в практиці ЄСПЛ.
28. Зміст принципу добровільності укладення шлюбу.
29. Шлюбний вік: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
30. Право на материнство та батьківство.
31. Право подружжя на фізичний та духовний розвиток.
32. Право подружжя на зміну прізвища.
33. Презумпція спільності майна подружжя.
34. Особливості звернення стягнення на майно, що є у спільній власності подружжя.
35. Переваги договірному регулюванню правовідносин між подружжям щодо майна.
36. Поняття та правова природа шлюбного договору: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
37. Сторони, порядок укладення та форма шлюбного договору: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
38. Зміст шлюбного договору: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
39. Підстави, порядок та правові наслідки розірвання шлюбного договору: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
40. Поняття та види зобов'язань з утримання.
41. Розмір аліментів та види доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів.
42. Права та обов'язки подружжя щодо утримання: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
43. Фіктивні шлюби та фіктивні розлучення.
44. Поняття та підстави припинення шлюбу: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
45. Інститут сепарації (окремого проживання подружжя).
46. Зобов'язання з утримання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, але проживають однією сім'єю.
47. Правила реєстрації народження дитини: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
48. Презумпції батьківства та материнства.
49. Добровільне визнання батьківства.
50. Оспорювання запису про батьківство (материнство): порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
51. Особливості судового розгляду справ про оспорювання батьківства (материнства).
52. Принцип рівності прав та обов'язків батьків та дітей.
53. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
54. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій.

55. Поняття та види особистих немайнових прав і обов'язків батьків та дітей.
56. Обов'язок батьків забрати дитину з полового будинку.
57. Право дитини на ім'я.
58. Права та обов'язки батьків щодо виховання дітей, захисту їх прав та інтересів.
59. Право батьків на відібрання дитини від інших осіб.
60. Підстави виникнення зобов'язань з утримання батьками дітей та повнолітніх непрацездатних синів, дочок.
61. Обставини, які враховуються при визначенні розміру аліментів: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
62. Стягнення аліментів за минулий час і заборгованості за аліментами.
63. Відповідальність за прострочення сплати аліментів: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
64. Спори батьків щодо виховання дітей, визначення місця проживання дітей.
65. Позбавлення батьківських прав: підстави, порядок та правові наслідки.
66. Звільнення сина, дочки від обов'язку утримувати матір, батька.
67. Підстави виникнення права на утримання дитини у інших родичів.
68. Умови, порядок та правові наслідки усиновлення: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
69. Особливості усиновлення повнолітніх осіб: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
70. Особливості судового розгляду справ про усиновлення.
71. Таємниця усиновлення: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
72. Правові наслідки усиновлення: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
73. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.
74. Встановлення опіки та піклування над дітьми: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
75. Функції органів опіки та піклування: порівняльний аналіз законодавства України та ЄС.
76. Особи, які можуть бути опікунами (піклувальниками) дітей, їх правовий статус.
77. Особи, які можуть бути прийомними батьками, їх правовий статус.
78. Співвідношення правового регулювання відносин опіки (піклування) нормами сімейного та цивільного законодавства.
79. Патронат над дітьми як форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
80. Порядок укладення та форма договору патронату.
81. Прийомна сім'я як форма влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.
82. Дитячий будинок сімейного типу: поняття та значення.
83. Правила застосування колізійних норм міжнародних договорів та норм сімейного законодавства України.
84. Поняття та особливості сімейних правовідносин з іноземним елементом.
85. Види сімейних правовідносин з іноземним елементом.
86. Колізійні питання укладення шлюбу.
87. Визнання шлюбу, зареєстрованого за межами України.
88. Правове регулювання розірвання шлюбу з іноземним елементом.
89. Реєстрація актів цивільного стану громадян України, які проживають за її межами.
90. Умови визнання актів цивільного стану, заснованих на іноземних законах, в Україні.

Опитування. Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.